635/01

Den 17. december 2001 blev i sag nr. 55.341:

xxxxx xxxxxx xxxx
xxxxxxx xxx
xxxx xxxxxxx

mod

PFA Pension
Marina Park
Sundkrogsgade 4
2100 København Ø

afsagt sålydende

k e n d e l s e :

_____

Forsikringstageren, der har ulykkesforsikring i PFA Pension, klager ved sin advokat over selskabets afvisning af at yde forsikringsdækning for et anmeldt ulykkestilfælde.

Af klagen af 1/3 2001 til nævnet fremgår bl.a.: "Klager deltog i maj 1997 i forbindelse med sit arbejde på et team-building kursus. Kurset var obligatorisk, og arbejdsgiver nægtede forud for kurset at oplyse om indholdet. Kurset havde en gestaltterapeutisk tilgang, hvorunder deltagerne blev sat i 'den varme stol' og konfronteret med og fastholdt til at fortælle om meget private oplevelser i overværelse af deres kolleger. Dette hændelsesforløb resulterede for klagers vedkommende i en psykisk skade. … Definitionen på ulykke er angivet i Almindelige forsikringsbetingelser pkt. 1. 10, jf. bilag I. Det følger heraf, at en ulykke defineres som '.... *en tilfældig, af den forsikredes vilje uafhængig pludselig udefra kommende indvirkning på legemet, som har en påviselig beskadigelse af dette tilfølge.*' Det følger altså kort sagt heraf, at skaden skal være opstået som følge af en pludselig udefra kommende indvirkning, og at den skal være opstået uafhængigt af den skadedes vilje. PFA Pension afslog i brev af 14. juli 2000, bilag 11, og brev af 9. august 2000, bilag 15, at anerkende skaden som et ulykkestilfælde med den begrundelse, min klient først bemærkede følgerne af den psykiske belastning efter hjemkomsten fra kurset, idet dette efter PFA Pensions opfattelse indikerer, at skaden således ikke er

opstået som følge af en pludselig udefra kommende indvirkning på legemet. Det anføres endvidere, at påvirkningen af min klient foregik over en længere periode under kurset. Det blev samtidig af PFA Pension lagt til grund, at skaden ikke skulle være opstået helt uafhængigt af skadedes vilje, idet det anføres, at det vel var muligt at afbryde de personer, der udspurgte min klient. Hertil skal det bemærkes, at spørgsmålet om, hvornår skadens reelle omfang opfattedes af min klient, ikke kan være afgørende for, hvorvidt skaden er opstået som følge af en pludselig udefra kommende indvirkning. Der er i dette tilfælde tale om en psykisk skade, der i sagens natur ikke lod sig konstatere i den aktuelle situation, men først efter hjemkomsten fra kurset. Med hensyn til spørgsmålet om længden af den konkrete hændelsesperiode skal det bemærkes, at det er antaget såvel i teori som i praksis, at det ikke er udelukket at kategorisere et forhold som en ulykke, selv om skaden har udviklet sig over et korterevarende tidsforløb. Jeg er af den opfattelse, at skaden i denne sammenhæng skal betragtes som opstået umiddelbart og pludseligt. Det er ligeledes af PFA Pension anført, at skaden ikke skulle være opstået uafhængigt af min klients vilje. Hertil skal jeg bemærke, at kurset blev ledet af uddannede og professionelle psykologer og terapeuter, og min klient havde derfor tiltro til deres faglige kunnen. Desuden skal det anføres, at min klient ikke før kurset og hændelsen var orienteret om indholdet af kurset. Endvidere deltog min klient i et kursus i arbejdsmæssigt regi, hvorfor hun var pligtig til at møde og deltage loyalt og engageret i hele kursusforløbet. Det kan derfor ikke - henset til de følger, min klients eventuelle manglende samarbejdsvilje kunne antages at få for hendes ansættelsesforhold komme min klient til skade, at hun ikke straks rejste sig fra stolen endsige nægtede at deltage i kurset. Min klient vægrede sig gentagne gange - såvel verbalt og med sit kropssprog - ved at fortsætte. Dette fremgår af det omtalte videobånd, samt af bilag 4, '*Ved gennemsyn af videoen får Etiknævnet indtryk af, at B.K. bliver bragt i en terapeutisk sammenhæng, som hun ikke har bedt om, og som hun prøver at vægre sig i forhold til.*' Som følge af deltagelsen i kurset pådrog min klient sig en psykisk skade, der var uventet og upåregnelig, og min klient har ved deltagelsen i kurset på ingen måde bevidst udsat sig for en sådan risiko eller accepteret en risiko herfor. Det er derfor min opfattelse, at min klient ved hændelsen den 2. maj 1997 var udsat for en ulykke, således, som begrebet defineres og udfra en realistisk helhedsvurdering også må skulle fortolkes …"

Selskabet har i skrivelse af 11/4 2001 til nævnet bl.a. anført: "Vi mener ikke, at der er tale om en '*tilfældig af den forsikredes vilje uafhængig*' indvirkning. Der er derimod tale om et begivenhedsforløb, som B.V.K. [klageren] har medvirket til ved at være den ene af samtaleparterne. Hun gjorde dette, selvom hun følte ubehag ved det og tilkendegav dette på forskellig måde undervejs i samtalen. Uanset at det var en del af kurset, at hun skulle sidde i 'den varme stol', havde hun selv indflydelse på, hvorvidt og i hvilket omfang hun ville fortælle om meget private oplevelser. Selvom hun blev stillet spørgsmål i dén retning, kunne hun have afslået at besvare dem eller hun kunne have nøjes med at give så overfladiske og begrænsede oplysninger, at hun ikke havde fået en psykisk skade. Problemet er, at B.V.K. følte sig presset til at give flere og mere private oplysninger, end hun egentligt ønskede, og hun følte sig presset til at fortsætte, selvom hun følte ubehag ved det. Det forhold, at hun følte sig presset til at medvirke i samtalen med psykologen og til at give meget private oplysninger, bevirker muligvis, at hun har et erstatningskrav mod kursusarrangøren. Men dette forhold fører ikke til, at der ud fra en ulykkesforsikringsmæssig betragtning er tale om et 'tilfældig af den forsikredes vilje uafhængig' begivenhedsforløb. Vi mener endvidere ikke, at der er tale om en '*pludselig*' indvirkning. Indvirkningen kommer fra samtalen, der har en vis varighed. B.V.K. deltager selv i samtalen som den ene af samtaleparterne. Dernæst mener vi ikke, at der er tale om en '*udefra kommende*' indvirkning. B.V.K.'s psykiske skade er opstået som følge af de meget private oplysninger, som hun selv gav under samtalen og den indvirkning, det har haft på hende selv. Det fremgår derimod ikke af de lægelige oplysninger, at den psykiske skade er opstået som følge af det udefra kommende pres - som hun følte - til at medvirke i samtalen og til at give nogle oplysninger. Det fremgår heller ikke af de lægelige oplysninger, at hun ville have fået en psykisk skade af det pres, som hun følte, hvis hun havde undladt at give meget private oplysninger eller hun kun havde givet få og overfladiske oplysninger. Derudover mener vi, at B.V.K.'s psykiske skade er sket under sådanne omstændigheder og har en sådan årsag og karakter, at den falder udenfor det område, som rets- og ankenævnspraksis har fastlagt for psykiske skader med hensyn til kriteriet '*indvirkning på legemet, som har en påviselig beskadigelse af dette til følge*' og dermed generelt for den traditionelle definition af ulykkestilfælde, der fremgår af forsikringsbetingelsernes pkt. 1.10. I enkelte sager er følger af chok og lignende psykiske skader fra direkte deltagelse i ulykker anerkendt som dækningsberettigede under den traditionelle definition af ulykkestilfælde. B.V.K.'s psykiske skade er sket under en

helt anden type omstændigheder og har en så anderledes årsag og karakter, at den ikke kan sidestilles med en psykisk skade fra en ulykke. Endelig finder vi ud fra en samlet vurdering af begivenhedsforløbet og den psykiske skade, at dette tilfælde afviger så væsentligt fra almindelige ulykkestilfælde, at det ikke er dækket af den traditionelle definition af ulykkestilfælde, som er gengivet i forsikringsbetingelsernes pkt. 1.10."

Heroverfor har klagerens advokat i skrivelse af 30/4 2001 til nævnet bl.a. anført: "Med hensyn til hvorvidt min klient havde indflydelse på, hvorvidt og i hvilket omfang hun ville fortælle om disse private oplevelser, og hvorvidt hun kunne have nøjes med at give så overfladiske og begrænsede oplysninger, at hun ikke havde fået en psykisk skade bemærkes, at min klient under forløbet i sagens natur ikke bemærkede, at hun pådrog sig en psykisk skade, idet en skade som denne, ikke lod sig konstatere i den aktuelle situation, men først efter hjemkomsten."

Arbejdsskadestyrelsen har anerkendt skaden som en arbejdsskade og vurderet, at klagerens mén som følge af skaden er på 15%. Klageren har endvidere fået udbetalt erstatning fra en af hendes arbejdsgiver tegnet ulykkesforsikring i Topdanmark Forsikring A/S. Det fremgår endvidere af sagens akter, at også andre kursusdeltagere har pådraget sig psykiske skader, samt at én kursusdeltager er blevet tvangsindlagt på en psykiatrisk afdeling. Dansk Psykolog Forening har på baggrund af oplysninger om forløbet af kurset givet den medvirkende psykolog en påtale for overtrædelse af de etiske principper for nordiske psykologer.

Af psykologerklæring af 12/9 1997 fremgår bl.a.: "**Konklusion** Jeg vurderer, at det ene og alene er oplevelsen af overgreb på PMI kurset, der slog benene væk under [klageren]. Det ser ud til, at hun er ved at komme igennem den voldsomme krise, hun oplevede, men jeg kan ikke udelukke, at hun kan få senfølger siden."

Af speciallægeerklæring af 10/11 1997 fremgår bl.a.: "Resumé og konklusion: Undersøgte fremtræder normalt begavet, uden kliniske tegn på reduktion. Normal opvækst, stabilt fuldtidsbeskæftiget, lever i stabilt ægteskab. Præmorbidt upåfaldende. For en halv snes år siden nogle samtaler med psykiater i forbindelse med sorg-krise-reaktion i familien efter incestproblematik. Har oplevet denne velbearbejdet og uden indflydelse

på hendes senere funktion. I forbindelse med team-building-kursus for ca. 5 mdr. siden havde hun et psykisk sammenbrud med symptomer på akut krisereaktion. Måtte efter nogen tid sygemelde sig og kom i behandling hos psykolog, hvilket har hjulpet hende noget. Hun har dog fortsat besvær med koncentrationsevne, lider fortsat af mareridt og tæthed og en vis grådlabilitet. Hun har skiftet arbejde til en afdeling, hvor hun er fri for kundekontakt. Arbejder stadig på fuld tid. Privat er der en tendens til isolation. Hun fremtræder trist og grådlabil. Efter mit skøn frembyder hun tegn på posttraumatisk stress-syndrom. Hun er i bedring og behandling fortsætter. Prognosen sandsynligvis god, men som altid noget usikker. Der er klar sammenhæng mellem traumatisk kursusforløb, den akutte krise og den aktuelle tilstand."

Af speciallægeerklæring af 13/1 2000 fremgår bl.a.: "Diagnose: Posttraumatisk stress-syndrom. Sammenfatning og konklusion: B.V.K. [klageren] er 49 år gammel og har tidligere levet et naturligt liv, hvori hun har været psykisk og fysisk rask, veltilpasset, med stabilt familieliv, naturligt arbejdsforhold og generelt en god tilpasningsevne. Hun har for ca. 12 år siden i forbindelse med en incestproblematik i familien været kortere tid i behandling hos en praktiserende psykiater for krisereaktion. Problemerne synes herefter at være løst, og hun har angiveligt ikke efterfølgende haft reminiscenser heraf, og har ikke haft behov for professionel psykisk hjælp. Maj 1997 deltog hun i et fælleskursus for sin afdeling på arbejdspladsen, ..., af 1 uges varighed, for personlig udvikling og team-building efter gestaltterapeutisk model. Hun fik herunder et psykisk sammenbrud med typiske symptomer på akut krisereaktion som vedvarede, efter hun kom hjem fra kurset. Efter et par måneder fik hun relevant psykologhjælp, som strakte sig efterfølgende over 6-8 måneder. Hun har imidlertid på intet tidspunkt restitueret sig fuldt efter de psykiske traumer i kursusforløbet. Hun har til stadighed været personlig usikker, haft tendens til ængstelse, isolation og har ikke spontanitet, koncentrationsevne eller humør som tidligere. Uanset hun er flyttet til anden afdeling på arbejdspladsen og har rolige og positive arbejdsforhold, og uanset hun har modtaget støtte og opbakning i sin familie og vennekreds, føler hun sig fortsat psykisk forandret med svækket koncentration, nedsat spontanitet og humørniveau. Ved undersøgelsen er der ikke fundet sikre tegn på svækkede intellektuelle evner og ikke fundet symptomer på psykisk sygdom af sindssygelig karakter. Undersøgelsen bekræfter billedet af en lidt tilbageholdende, reserveret og lidt ængstelig personlighed med svækket selvfølelse og let vakt grådlabilitet. Den aktuelle til-

stand har betydelige fællestræk med det typiske billede ved en akut krisereaktion, og har efter hendes angivelse været til stede uafbrudt i tidsrummet siden kursus maj 1997. Uanset senfølger efter en sådan traumatisk oplevelse sædvanligvis fortager sig ved hjælp af relevant behandling, som hun har modtaget, miljøskift og andre støttende faktorer, forekommer det helt overvejende sandsynlig, at der en årsagsmæssig sammenhæng til hendes nuværende tilstand, der på flere punkter er betydelig hæmmet i forhold til hendes tidligere helt naturlige funktionsniveau."

Forsikringsbetingelserne indeholder bl.a. følgende bestemmelse: "**Fællesbetingelser 1 Forsikringens omfang** 1.10 Forsikringen giver ret til erstatning ved ulykkestilfælde, hvorved forstås en tilfældig, af den forsikredes vilje uafhængig pludselig udefra kommende indvirkning på legemet, som har en påviselige beskadigelse af dette til følge."

Nævnet udtaler:
Efter nævnets opfattelse er en skade, som den der er overgået klageren, ikke indtrådt ved et ulykkestilfælde i forsikringsbetingelsernes forstand.

Derfor

b e s t e m m e s :

Klagen kan ikke tages til følge.

Jørgen Nørgaard